

4 pav. Žvalgymų metu rasta 161–180 m. Marko Aurelijaus sestercija. I. Sadausko nuotr.

Fig. 4. The 161–180 Marcus Aurelius sesterce found during the survey.

5 pav. Žvalgymų metu aptiktas žiedas. I. Sadausko nuotr.

Fig. 5. The ring discovered during the survey.

sestercija (4 pav.). Žvalgant aptikta su viduramžių senkapiu sietinų radinių: plačiaašmenis pentinis kirvis, geležinis peilis, kalavijo ar peilio makšties apkalas, ovalo ir stačiakampio formos diržų sagčių, apkalas, karsto rankena, kaltinių karsto vinių, įvairiai ornamentuotų, signetinių, dekoruotų įkartomis, augaliniais ornamentais, monograma „IHS“ žalvarinių žiedų (5 pav.), 1620 m. Zigmanto III Vazos Lenkijos 3 grašiai ir 161(?) m. Zigmanto III Vazos Rygos šilingas. Taip pat rasta XIX–XX a. laikotarpio monetų – 182(?) m. Prūsijos Frydricho Vilhelmo III 1 pfenigas, 1840 m. Rusijos Nikolajaus I 1 kapeika, 1896 m. Rusijos Nikolajaus II 1 kapeika, 1925 m. tarpukario Lietuvos Respublikos 5 centai ir XX a. vidurio – II pusės TSRS kapeikų.

Dalis žvalgant aptiktų archeologinių radinių leidžia teigti, kad šioje vietoje galima lokalizuoti viduramžių senkapį, kuris datuojamas XVI–XVII a. Tai patvirtina žvalgomojoje perkasoje 5 atidengtas griautinis kapas, pagal aptiktus radinius datuojamas XVI–XVII a. Kita žvalgymų metu aptiktų archeologinių radinių dalis rodo, kad šioje vietoje, prieš pradedant laidoti mirusiuosius XVI–XVII a., jau galėjo egzistuoti geležies amžiaus kapinynas. Pagal aptiktus laidojimo paminklams būdingus archeologinius radinius hipotetiškai galima teigti, kad kapinyne laidota III–IX a., t. y. senojo geležies amžiaus II pusėje ir viduriniame geležies amžiuje.

Tyrimų metu iš viso surinkti 105 radiniai, kurie perduoti TKM.

Rikyškiai Old Cemetery

In 2017, a field survey and evaluation (five trenches totalling 52.5 m^2) were conducted at Rikyškiai Old Cemetery and a 30–90 cm thick cultural layer dating to the 16th–20th centuries was recorded. A 16th–17th-century inhumation with grave goods (Figs. 1, 2) was unearthed in trench 5. Finds characteristic of Old and Middle Iron Age burial monuments were discovered in a secondary context in the grave pit (Fig. 3). Finds that should be connected with an Old and Middle Iron Age burial monument, finds that should be connected with a Medieval old cemetery (Fig. 5), and 19th–20th-century coins were discovered during the survey of 13080 m^2 (Fig. 4).

Vytautas Vingis

Kapinės Vilniuje, Dainavos gatvėje 3, 5

2017–2018 m. Vilniuje, Dainavos g. 3 ir 5 sklypo ŠR dalyje atlikti žvalgymai, Dainavos g. 5 PV dalyje – žvalgomieji ir detalieji tyrimai. Jų metu ištirtas bendras 1560 m^2 plotas, žvalgytas 5700 m^2 plotas (1 pav.).

2006 m. į V nuo Dainavos g. 5 sklypo, A. Rotundo g. 4A teritorijoje žvalgomuosius tyrimus atliko R. Žukovskis. Bendras tada ištirtas plotas siekė 1787 m^2. Nuo paviršiaus iki 1–1,5 m gylio fiksuotas pilkos žemės, maišytos su statybinėmis ir buitinėmis XIX–XX a. šiukšlėmis, sluoksnis. Žemiau, smėlio ir priemolio sluoksnyje, išryškėjo kapų duobės. Ištirti 56 kapai, rasti 85 žmonių skeletai. Spėjama, kad XIX a. I pusėje čia galėjo būti choleros aukų kapinės, kuriose buvo palaidoti carinės Rusijos armijos karininkai ir kareiviai (*LIIR*, f. 1, b. 4720). 2011 m. Dainavos g. 3 sklype atlikti žvalgomieji tyrimai (D. Antropikaitė). Iš viso ištirti 8 šurfai, kurių bendras plotas – 39 m^2. Fiksuoti 0,8–2,6 m storio XIX a. II pusės – XX a. kultūriniai sluoksniai. Virš įžemio, 0,9–1,4 m gylyje, buvo susiformavęs smėlingas pilkos–rusvos žemės sluoksnis – pirminis žemės paviršius (*ATL 2011* metais, 2012, p. 469–472). 2016–2017 m. E. Simanavičiūtė atliko žvalgymus Dainavos g. 3, 5. Iš viso ištirti 8 šurfai – 32 m^2 plotas. Fiksuotas XX a. supiltinis sluoksnis, po kuriuo aptiktas XIX a. pilko smėlingo juodžemio sluoksnis. 2017 m. A. Milius tyrinėjo pastato Dainavos g. 5 viduje. Ištirta 10 2x1 m dydžio šurfų – iš viso 20 m^2 plotas. Šurfai tirti iki 0,8–1,6 m gylio nuo esamo rūsio patalpų grindų paviršiaus. Jokių archeologinių radinių nerasta.

2017–2018 m. vykdant tyrimus sklypuose Dainavos g. 3, 5 bei jų aplinkoje, numatytų komunikacijų vietose nuo žemės paviršiaus iki 1–1,7 m gylio fiksuoti nevertingi XX–XIX a. supiltiniai ar perkasti sluoksniai. Po jais fiksuotas įžemis, kuriame sklypo Dainavos g. 5 PV dalyje išsiskyrė kapų duobės. Kapų aptikta sklypo R, V ir P dalyse. Pagal kapų išsidėstymą tirtame sklype galima nustatyti kapinių Š ribą.

1 pav. Tyrimų situacijos planas. V. Vingio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation.

2 pav. Kape 56 fiksuota autopsija. M. Žėkaitės nuotr.

Fig. 2. The skeleton recorded in burial 56.

0 3 cm

3 pav. Sagos iš kapo 44.
R. Niurnaitytės nuotr.

Fig. 3. Buttons from burial 44.

4 pav. Medalionas iš kapo 62.
R. Niurnaitytės nuotr.

Fig. 4. The medal from burial 62.

0 2 cm

Kapinių R ir P dalys galbūt tęsiasi ir už sklypo Dainavos g. 5. Iš viso sklype ištirti 65 kapai, rasta 111 palaidojimų (individų), kurių didžioji dalis buvo karstuose. Dalis kapų suardyti tiesiant įvairias požemines komunikacijas bei kitų žemės kasimo darbų metu.

Dalyje kapų aptikta po 2–6 skeletus (mirusieji palaidoti vienas šalia kito arba keliais lygiais). Daugumos mirusiųjų galvos orientuotos V arba ŠV kryptimis (tik kape 62 mirusysis orientuotas galva į ŠR). Mirusieji laidoti aukštielninki, rankos sudėtos krūtinės, juosmens ar dubens srityje, kojos ištiestos. Tarp mirusiųjų – 86,3 % vyrų, 6,9 % lytis tiksliai nenustatyta.

Atlikus antropologinę analizę (dr. J. Kozakaitė) nustatyta, kad daugiau negu pusė mirusiųjų buvo 20–39 m., 21 % mirusiųjų – 16–20 m. amžiaus, mažiausia išskirta amžiaus grupė – 40–49 m. (17 %). Net 83 % mirusiųjų buvo su patologiniais pakitimais, daugiausia konstatuota nespecifinių infekcinių susirgimų – 60,8 % buvo su periostito ar osteoperiostito požymiais. 2,9 % individų sirgo tuberkulioze – stuburo kolapsas ir šonkaulių vidinės dalies „šaltieji abscesai“ buvo būdingiausi šios specifinės infekcijos pažeidimai. 17,6 % registruoti su nespecifiniais šonkaulių vidinės dalies uždegimais, 12,7 % buvo su aiškiais *Cribra orbitalia* požymiais – ši patologinė būsena neretai siejama su mažakraujyste. Santykinai nedaug fiksuota trauminių skeleto pažeidimų – iš viso 14,7 %. Visi lūžiai sugiję, todėl nelaikytini šių asmenų mirties priežastimi. *Kape 56* (2 pav.) palaidotam 25–30 m. vyrui buvo pašalintas kaukolės skliautas – šiam asmeniui po mirties buvo atlikta autopsija. *Grupinio kapo 31* vieno jauno vyro palaikai išsiskyrė kairės kojos amputacija – šlaunikaulio diafizės viduryje fiksuotas horizontalus pjūvis be jokių gijimo požymių.

Dalis mirusiųjų palaidoti su įkapėmis, 7 kapuose (kapai 2–4, 16, 18, 42, 44, 56) rasta varinių sagų (3 pav.). Nors jų paviršiuje nėra jokių ženklų ar įrašų, greičiausiai tai kareiviškos uniforminės XIX a. Rusijos imperijos sagos. 12 kapų kaklo ir krūtinės srityje rasta pakabinamų pravoslaviškų varinių kryželių, visi buvo panašaus dydžio ir formos. 3 kapuose (kapai 49, 56, 62) aptikti medalionai (4 pav.).

Tai, kad mirusieji yra 20–49 m. amžiaus vyrai, kapuose rastos uniforminės sagos, bei tai, kad rasti kapai yra tų pačių kapinių, rastų 2006 m., tąsa, leidžia manyti, jog sklype Dainavos g. 5 palaidoti carinės Rusijos armijos kareiviai ir karininkai. Antropologiniais tyrimais nenustatyta jokių mirtinų sužeidimų. Mirties priežastis galbūt buvo užkrečiamų ligų, manoma, kad choleros, epidemija.

The Cemetery at Dainavos St. 3, 5, Vilnius

During 2017–2018, a field survey (5700 m^2), evaluation, and excavation (1560 m^2) were conducted on the plots at Dainavos St. 3, 5, Vilnius (Fig. 1). Worthless 20th–21st-century fill or mixed layers were recorded to a depth of 1–1.7 m from the ground's surface, natural soil being reached under them. Grave pits were discovered during the excavation in the SW part of the plot at Dainavos St. 5. Graves were found in the E, W, and S parts of the plot. Based on the arrangement of the graves in the investigated plot, it is possible to determine the cemetery's N boundary, but its E and S boundaries may continue beyond the plot. In all, 65 graves were excavated on the plot (Figs. 2–4). They contained a total of 111 individuals, the majority having been buried in coffins. Some of the graves had been disturbed during the laying of various underground utility lines and other earthwork. Soldiers and officers of the Imperial Russian Army were buried in the plot at Dainavos St. 5. No fatal injuries were identified during the anthropological analysis. The cause of death could have been a contagious disease epidemic, which is thought to have been cholera.

Manvydas Vitkūnas

Paūdronių senkapis

2017 m. buvo tęsiami Paūdronių senkapio (UK 36748), esančio Šalčininkų r., Turgelių sen., Paūdronių kaimo R pakraštyje, 500 m į PV nuo Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika, archeologiniai tyrinėjimai, pradėti 2012 m. Ištirta viena 30,9 m^2 ploto perkasa 9 (1 pav.), rasti 5 kapai (43–47).

2012 m. atliktų detaliųjų tyrinėjimų metu senkapyje buvo ištirtos 3 perkasos (1–3), iš viso 230 m^2, rasti 36 XIV–XV a. griautiniai kapai. Taip pat žvalgytas 3200 m^2 plotas į V–ŠV nuo senkapio (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 212–219). 2013 m. KPD užsakymu buvo tikslinamos į

1 pav. Perkasos 9 vieta iš oro (ŠR). M. Jovaišos nuotr.

Fig. 1. The site of trench 9, as seen from above (the NE).

